

Slovenska zemlja.

Opis slovenskih pokrajin
v prirodoznanskem, statističkem,
kulturnem in zgodovinskem oziru.

VI. del:
Vojvodina Koroška.



Ljubljana, 1909.
Natisnila D. Hribarjeva tiskarna.

R 236
54

Ä

Vojvodina KOROŠKA.

I. zvezek.

Prirodoznanski, političen
in kulturnen opis.

(S 17 slikami in z jezikovnim zemljevidom).

Spisal
prof. dr. Matko Potočnik.



Ljubljana, 1909.

Izdala „Matica Slovenska“.

Natisnila D. Hribarjeva tiskarna.



28-4339

Ä

KAZALO.

I. Prirodoznanski opis	1
Ime, lega, velikost, meje, važnost, tla in slikovitost	
Koroške	1
Geološke razmere	5
Stare tvorbe	5
Mlajše tvorbe	11
GOROPIS	13
Krške Alpe	13
Svinška planina	13
Zadnica	14
Apneniške Alpe	15
Zilske Alpe	15
Karnijske Alpe	17
Karavanke	18
Julijske Alpe	25
Kamniške ali Savinjske Alpe	29
VODNE RAZMERE	33
Pomorje Črnega Morja	34
Pomorje Jadranskega Morja	39
Jezera	39
Dolinska ali nižinska jezera	40
Gorska jezera	44
Planinska jezera	46
Ribnjaki	46
Močvirja	46
Toplice in slatine	47
Podnebje	48
Rastlinstvo in živalstvo	55
II. Politični opis in prebivalstvo	56
Razdelitev dežele	57
Cerkvena uprava	58
Ustava in uprava	61
Koroško zastopstvo v državnem zboru in delegaciji	61

VI

Koroški deželni zbor	62
Deželni proračun za l. 1909.	66
Občinski zastopi	67
Domovinska pravica	69
Finančne oblasti, uradi in davki	71
Hranilnice in posojilnice	73
Vojaštvo	76
Sodstvo	77
Šolsko nadzorstvo	78
Krajni šolski svet	78
Okrajni šolski svet	79
Deželni šolski svet	79
PREBIVALSTVO PO NARODNOSTI IN VERI	81
Poklic in opravilo prebivalstva	84
Kratek pregled deželne zgodovine	87
Krajepis	89
Deželno glavno mesto	90
Glavarstvo Volšperk	92
Glavarstvo Velikovec	93
Glavarstvo Celovec	104
Glavarstvo Beljak	112
Glavarstvo Šmohor	128
III. Gmotni napredek	130
Poljedelstvo in živinoreja	130
Rudninski proizvodi	132
Obrt	136
Trgovina	139
Občila	140
IZOBRAŽENOST	142
Šolstvo	142
Znanstvene zbirke	150
Dobrodelstvo. Društva	151
IV. Narodna prosveta	154



PREDGOVOR.

Na vsakega človeka vplivajo domača hiša, mladostna leta in ožja domovina veliko bolj nego razne palače, lepa mesta in vse druge krasote v tujini. Zato želi vsakdo, da pozna svoj rojstni kraj, svojo domovino, kolikor mogoče, natančno in zve, kaj se godi sedaj tam in kaj se je godilo nekdanj. Vsak Slovenec se bo zanimal, zakaj je bilo Koroško nekdanj središče slovenskega življa in kako se je zgodilo, da imenujemo kraj, „kjer očetje so naši sloveli“, „tužni Korotan“.

Uporabil sem pri opisovanju Korotana zelo veliko virov in kolikor mogoče najnovejše podatke; za te-le zahvaljujem iskreno vse, ki so mi jih preskrbeli. Največjo hvalo zasluži narodna gospica Jerica Zwitterjeva iz Zahomca za važne podatke o šegah in navadah pri Zili. Zahvaljujem gg. prof. Jos. Apiha, prof. dr. Arnejca, dr. Brejca, poslanca Grafenauerja, revidenta Al. Knafelca, pošt. asist. Bl. Ranca, vlad. svetnika Scheinigga za marsikateri dober svet in č. očeta Metoda Schneditza za slike, ki sem jih uporabil v knjigi. Prirodosnanski in zgodovinski opis je pospešilo moje lastno opazovanje v deželi, ki sem jo prepotoval in spoznal podolž in počez.

Slovensko ozemlje sem zaradi hitrejšega in boljšega pregleda opisal po glavarstvih, sodnih okrajih in občinah. Veliko truda sem imel z razmotrivanjem pravih slovenskih krajevnih imen zato, ker se izgovarjajo imena že dandanes med ljudstvom nejasno in deloma tudi nepravilno in ker so v občinskem leksiku navedena napačno. Veliko krajevnih imen se izgovarja po Korotanu v mestniku, občinski leksikon